JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PAOLO MENGOZZI
17 päivänä tammikuuta 2013 [1]

Asia C-111/10

Euroopan komissio
vastaan

Euroopan unionin neuvosto

Valtiontuet — Neuvoston toimivalta — SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmas alakohta — Voimassa olevat tukijärjestelmät — Ehdotus aiheellisiksi toimenpiteiksi — Vaikutukset — Asetus N:o 659/1999 — Maatalousmaan hankkimista koskevat investointituet Liettuassa

1. Nyt käsiteltävällä kanteella komissio vaatii unionin tuomioistuinta kumoamaan Liettuan tasavallan viranomaisten suunnitelmasta myöntää valtiontukea valtion omistaman maatalousmaan hankkimiseksi 1 päivän tammikuuta 2010 ja 31 päivän joulukuuta 2013 välisenä aikana 16.12.2009 tehdyn neuvoston päätöksen 2009/983/EU (jäljempänä riidanalainen päätös). [2]

2. Kolmella muulla samaan aikaan nostetulla kanteella komissio on riitauttanut yhtä monta neuvoston päätöstä, jotka koskevat samankaltaisia tukia, joiden myöntäjinä ovat olleet Puolan tasavalta (asia C-117/10), Latvian tasavalta (asia C-118/10) ja Unkarin tasavalta (asia C-121/10).

3. Kaikki nämä kanteet koskevat samaa pulmallista kysymystä: kun komissio, seuratessaan SEUT 108 artiklan 1 kohdan (tai asiassa C-117/10 EY 88 artiklan 1 kohdan) mukaisesti jatkuvasti jäsenvaltioissa voimassa olevia tukijärjestelmiä, esittää ehdotuksen aiheellisiksi toimenpiteiksi, onko kyseessä kyseisen toimielimen sellainen lopullinen kanta kyseisen tukijärjestelmän soveltumiseen sisämarkkinoille, että se estää neuvostoa käyttämästä sille SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa (tai EY 88 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa) myönnettyä toimivaltaa hyväksyä tuki SEUT 107 artiklasta (tai EY 87 artiklasta) ja muista sovellettavista säännöksistä poiketen, jos tämä on poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi perusteltua?

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

4. SEUT 108 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Komissio seuraa jatkuvasti jäsenvaltioiden kanssa niiden voimassa olevia tukijärjestelmiä. Se tekee jäsenvaltioille ehdotuksia sisämarkkinoiden asteittaisen kehittämisen tai sisämarkkinoiden toiminnan kannalta aiheellisiksi toimenpiteiksi.”

1 — Alkuperäinen kieli: italia.
2 — EUVL 2010, L 338, s. 93.

5. Kyseisen artiklan 2 kohdan kolmannessa ja neljännessä alakohdassa määrätään seuraavaa:

”Jäsenvaltion pyynnöstä neuvosto voi yksimielisesti päättää, että tukea, jota tämä jäsenvaltio myöntää tai aikoo myöntää, pidetään 107 artiklan määräyksistä tai 109 artiklassa tarkoitettujen asetusten säännöksistä poiketen sisämarkkinoille soveltuvana, jos tällainen päätös on poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi perusteltu. Jos komissio on aloittanut kyseistä tukea koskevan, tämän kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetun menettelyn, asianomaisen jäsenvaltion neuvostolle osoittama pyyntö keskeyttää menettelyn siihen asti, kunnes neuvosto on esittänyt kantansa.

Jos neuvosto ei kuitenkaan ole esittänyt kantaansa kolmen kuukauden määräajassa pyynnöstä, komissio tekee päätöksen asiassa.”

6. Koska nyt käsiteltävää asiaa koskevat oikeussäännöt ovat olennaisilta osin samat kuin asiassa C-117/10, viittaan Liettuan liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn asiakirjan (jäljempänä vuoden 2003 liittymisasiakirja)[3] liitteessä IV olevan 4 luvun, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999,[4] maatalousalan valtiontuesta annettujen yhteisön suuntaviivojen (jäljempänä vuoden 2000 maatalouden suuntaviivat)[5] sekä vuosiksi 2007–2013 annettujen maa- ja metsätalousalan valtiontukea koskevien suuntaviivojen (jäljempänä vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivat)[6] asiaa koskevien määräysten ja säännösten osalta kyseisessä asiassa tänään esittämäni ratkaisuehdotuksen 5–16 kohtaan.

7. Euroopan unionin virallisessa lehdessä 15.3.2008 julkaistussa tiedonannossa[7] komissio totesi asetuksen N:o 659/1999 19 artiklan 1 kohdan mukaisesti Liettuan ”hyväksyneen ehdoitta” vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen 196 kohtaan sisältyvät aiheelliset toimenpiteet, mistä Liettuan viranomaiset olivat ilmoittaneet komissiolle kirjallisesti 22.3.2007.

II Asian käsittelyn aikaisemmat vaiheet ja riidanalainen päätös

8. Liettua ilmoitti 31.8.2004 vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteessä IV olevan 4 luvun mukaisen menettelyn mukaisesti komissiolle toimenpiteistä, joita se halusi pidettävän EY 88 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna voimassa olevana tukena kolmen vuoden ajan liittymispäivästä alkaen. Näihin toimenpiteisiin kuului ”maanhankintaa koskevan tuen” järjestelmä.[8]

9. Komissio tarkasteli 22.11.2006 tekemässään päätöksessä[9] Liettuan viranomaisten ilmoittamaa suunnitelmaa tukijärjestelmäksi, joka koski investointeja pinta-alaltaan enintään 300 hehtaarin maatalousmaiden hankintaan ja jonka tarkoituksena oli määritellä tarvittavat edellytykset järkiperäisesti hoidettujen maatilojen perustamiseksi. Suunnitelman perusteella tukea voitiin myöntää kahden vaihtoehtoisen menetelmän perusteella. Ensimmäinen oli ainoastaan nuorten viljelijöiden saatavilla, ja siinä ostohintaa alennettiin kertomalla se 0,6:lla, jos maksu suoritettiin käteisellä, tai 0,75:llä muissa tapauksissa. Toisen menetelmän mukainen tuki koostui ostajan tosiasiallisesti maksaman koron (vähintään 5 prosenttia) ja pankin käyttämän koron välisestä erotuksesta. Tuen myöntäminen edellytti tiettyjen liitännäisvelvoitteiden noudattamista, jotka vaihtelivat käytetyn

3 — Asiakirja Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu (EUVL L 236, 23.9.2003, erityisesti s. 798).

4 — EYVL L 83, s. 1.

5 — EYVL 2000, C 28, s. 2.

6 — EUVL 2006, C 319, s. 1.

7 — EUVL C 70, s. 11.

8 — EUVL C 147, 17.6.2005, s. 2. Kyseiset Liettuan järjestelmät on mainittu 20 kohdassa.

9 — N 112/05, Maanhankintaa koskeva tuki, EUVL C 317, s. 6. Päätöksen englanninkielinen versio on luettavissa kilpailun pääosaston (DG COMP) internetsivulla osoitteessa http://ec.europa.eu/agriculture/stateaid/decisions/n11205_en.pdf.

menetelmän mukaan; näitä olivat esimerkiksi ympäristön tai eläinten suojelua koskevien vähimmäismääräysten noudattaminen tai velvollisuus olla luovuttamatta hankittuja maa-alueita tai olla muuttamatta valtiolta ostettujen maa-alueiden käyttötarkoitusta viiteen vuoteen. Lisäksi mahdollisten tuensaajien oli täytettävä tietyt edellytykset: heillä oli esimerkiksi oltava käytännön kokemusta maatalousalalta tai todistus tietystä ammatillisesta koulutuksesta. Tuen intensiteetti sai olla enintään 40 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista. Järjestelmää oli tarkoitus soveltaa vuoteen 2010 saakka.[10]

10. Komissio pyysi 30.5.2005 päivätyllä kirjeellään jäsenvaltioilta ehdotuksia maatalousalan tukia koskevien sääntöjen yksinkertaistamiseksi. Liettuan hallitus pyysi 19.6.2006 päivätyllä kirjeellään komissiota säilyttämään ennallaan mahdollisuuden myöntää maatalousmaan hankkimista koskevaa investointitukea etenkin nuorille viljelijöille, tarvittaessa pienentämällä tuen intensiteettiä. Kyseinen jäsenvaltio vahvisti kantansa kokouksessa, joka pidettiin komission ja jäsenvaltioiden kesken 22. ja 23.6.2006.

11. Maatalous- ja kalastusneuvostolle 12.11.2009 osoitetulla kirjeellään Liettuan viranomaiset pyysivät, että maatalousmaan hankkimista koskeva tuki Liettuassa hyväksyttäisiin poikkeuksellisesti EY 88 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan nojalla. Liettua toimitti 4.12.2009 neuvostolle eräitä täydentäviä tietoja.

12. Neuvosto hyväksyi 16.12.2009 riidanalaisen päätöksen yksimielisesti (seitsemän valtuuskuntaa pidättäytyi äänestämästä). Päätöksen 1 artikla kuuluu seuraavasti:

”Liettuan viranomaisten valtion omistaman maatalousmaan hankkimiseksi annettavia lainoja varten myöntämä poikkeuksellinen valtiontuki, jonka suuruus on enintään 55 miljoonaa [Liettuan litiä (LTL)] ja joka myönnetään 1 päivän tammikuuta 2010 ja 31 päivän joulukuuta 2013 välisenä aikana, katsotaan sisämarkkinoille soveltuvaksi.”

13. Soveltuvaksi katsottua tukea kuvataan riidanalaisen päätöksen johdanto-osan viidennessä ja kuudennessa perustelukappaleessa seuraavasti:

”5) Tuki myönnetään kahdella vaihtoehtoisella tavalla: 1) hankitun maan markkinahintaan sovelletaan kerrointa (0,6 tai 0,75 nuorille viljelijöille, jos kaikki tukijärjestelmässä vahvistetut edellytykset täyttyvät); 2) valtion omistama maatalousmaa myydään erinä, jolloin tuki vastaa ostajan maksaman tosiasiallisen koron, joka on vähintään viisi prosenttia, ja lainaa myöntävän pankin perimän koron välistä erotusta.

6) Myönnettävän valtiontuen määrä on 55 miljoonaa [LTL], minkä pitäisi mahdollistaa se, että maatalousmaata voitaisiin vuosina 2010–2013 hankkia yhteensä 370 000 hehtaaria, eli 300 hehtaaria ostajaa kohti. Yhdelle tilalle myönnettäisiin tukea noin 11 000 Liettuan litiä. – –.”

III Asian käsittely unionin tuomioistuimessa ja asianosaisten vaatimukset

14. Komissio nosti nyt käsiteltävän kanteen unionin tuomioistuimen kirjaamoon 26.2.2010 toimittamallaan kannekirjelmällä. Unkarin tasavalta, Liettuan tasavalta ja Puolan tasavalta hyväksyttiin väliintulijoiksi tukemaan neuvoston vaatimuksia 9.8.2010 annetulla määräyksellä.

10 — Ks. päätöksen 2.2 kohta.

15. Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin kumoaa riidanalaisen päätöksen ja velvoittaa neuvoston korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Neuvosto vaatii, että unionin tuomioistuin hylkää kanteen perusteettomana ja velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Unkari, Puola ja Liettua vaativat, että unionin tuomioistuin hylkää kanteen perusteettomana. Puola tukee neuvoston vaatimuksia myös siltä osin kuin ne koskevat komission velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

IV Kanne

16. Komissio vetoaa kanteensa tueksi neljään kanneperusteeseen, jotka koskevat riidanalaisen päätöksen tekemistä koskevan neuvoston toimivallan puuttumista, harkintavallan väärinkäyttöä, toimielinten välisen vilpittömän yhteistyön periaatteen loukkaamista ja ilmeistä arviointivirhettä.

A *Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee neuvoston toimivallan puuttumista*

17. Ensimmäisellä kanneperusteellaan, joka koskee neuvoston toimivallan puuttumista, komissio väittää, että vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen 196 kohdassa esitetty ehdotus aiheellisiksi toimenpiteiksi ja se, että Liettua oli hyväksynyt kyseisen ehdotuksen, muodostavat yhdessä ”päätöksen”, jolla komissio totesi, ettei tukijärjestelmä, joka oli hyväksytty riidanalaisessa päätöksessä koko edellä mainittujen suuntaviivojen soveltamisajaksi eli 31.12.2013 asti, sovellu yhteismarkkinoille. Komissio vetoaa unionin tuomioistuimen 29.6.2004[11] ja 22.6.2006[12] antamiin tuomioihin, joiden tarkastelun osalta viittaan asiassa C-117/10 tänään antamani ratkaisuehdotuksen 27–31 kohtaan, ja katsoo, että aiemmuusperiaatteen nojalla, johon SEUT 108 artiklan 2 kohdan mukaisen toimivallan jako komission ja neuvoston välillä kyseisten tuomioiden mukaan perustuu, neuvosto ei ollut nyt käsiteltävässä asiassa toimivaltainen tekemään riidanalaista päätöstä.

18. Asianosaisten unionin tuomioistuimessa käymässä keskustelussa nousi esiin kolme keskeistä kysymystä. Ensimmäinen koskee riidanalaisessa päätöksessä hyväksytyn tukijärjestelmän asemaa; se edellyttää erityisesti sen arvioimista, vastaako kyseinen järjestelmä – kuten komissio väittää – vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen 196 kohdassa esitetyn aiheellisia toimenpiteitä koskevan ehdotuksen kohteena olevaa järjestelmää vai muodostaako se – kuten neuvosto katsoo – uuden ja erilaisen tuen (ks. jäljempänä 1 jakso). Toinen kysymys koskee vaikutuksia, jotka asianomaisen jäsenvaltion hyväksymällä ehdotuksella aiheellisiksi toimenpiteiksi on (ks. jäljempänä 2 jakso). Kolmas kysymys edellyttää vuosien 2007–2013 suuntaviivojen 196 kohdassa esitetyn aiheellisia toimenpiteitä koskevan ehdotuksen ja Liettuan sitä koskevan hyväksynnän ulottuvuuden määrittelyä (ks. jäljempänä 3 jakso).

1. Riidanalaisella päätöksellä hyväksytty tukijärjestelmä

19. Mielestäni on jokseenkin kiistatonta, että komission 22.11.2006 tekemässä päätöksessä ja riidanalaisessa päätöksessä kuvatut tukijärjestelmät ovat pääosin yhtenevät. Neuvostolle 12.11.2009 osoittamassaan kirjeessä Liettua sitä paitsi nimenomaisesti pyytää neuvostoa hyväksymään ”valtion omistaman maan hankintaan tällä hetkellä myönnetyn tuen jatkamista 31.12.2013 saakka”. Neuvoston esittämät väitteet, joiden tarkoituksena on osoittaa, että nämä kaksi järjestelmää eroavat toisistaan, ja joissa lähinnä esitetään, että riidanalaisella päätöksellä hyväksytty järjestelmä poikkeaa vanhasta järjestelmästä ajallisen ulottuvuutensa, edunsaajiensa ja sen perustana olevien tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen osalta, on mielestäni hylättävä samoista syistä, jotka on esitetty asiassa C-117/10 tänään antamani ratkaisuehdotuksen 53, 54 ja 56 kohdassa, joihin viittaan. Liettuan hallitus

11 — Asia C-110/02, komissio v. neuvosto, tuomio 29.6.2004 (Kok., s. I-6333).

12 — Asia C-399/03, komissio v. neuvosto (Kok., s. I-5629).

ei myönnä hyväksyneensä uutta oikeudellista kehystä, jollaista riidanalaisella päätöksellä hyväksytyn järjestelmän täytäntöönpano neuvoston mukaan edellyttää, vaan päinvastoin toteaa toistuvasti kirjelmissään, ettei komissiolle vuonna 2005 ilmoitettuun sääntelyyn ole tehty lainkaan muutoksia. On myös todettava, että neuvostolle 12.11.2009 ja 4.12.2009 osoittamissaan kirjeissä Liettua nimenomaisesti pyysi neuvostoa hyväksymään ”tällä hetkellä voimassa olevan tukijärjestelmän voimassaoloajan pidentämisen”.

20. Toisaalta on riidatonta, että tukijärjestelmä, joka todettiin riidanalaisella päätöksellä sisämarkkinoille soveltuvaksi, on asetuksen N:o 659/1999 1 artiklan c alakohdassa tarkoitettu ”uusi tuki”, koska Liettuan vuonna 2005 ilmoittamaa järjestelmää oli tarkoitus soveltaa ainoastaan 31.12.2009 saakka ja komissio hyväksyi sen edellä mainitulla 22.11.2006 tekemällään päätöksellä kyseiseen päivämäärään saakka. Vaikka tämän ratkaisuehdotuksen 17 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä periaatteessa käykin ilmi, ettei tämä seikka sinänsä ole ratkaiseva suljettaessa pois SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan mukaista neuvoston toimivaltaa (ks. vastaavasti tänään asiassa C-117/10 antamani ratkaisuehdotuksen 50 kohta), sillä on kuitenkin nyt käsiteltävässä tapauksessa ratkaiseva merkitys, kuten osoitan jäljempänä. Tältä osin todettakoon vain, että komission vuonna 2006 hyväksymän järjestelmän jatkaminen 31.12.2009 jälkeen olisi edellyttänyt uutta ilmoitusta ja komission uutta kannanottoa sen soveltuvuudesta, koska kyseinen järjestelmä ei ollut asetuksen N:o 1857/2006 mukainen.

2. Asianomaisen jäsenvaltion hyväksymän aiheellisia toimenpiteitä koskevan ehdotuksen vaikutukset

21. Tänään asiassa C-117/10 antamani ratkaisuehdotuksen, johon viittaan, 62–72 kohdassa esitettyjen syiden perusteella olen sitä mieltä, että sen jäsenvaltion, jota aiheellisia toimenpiteitä koskeva ehdotus koskee, hyväksymä ehdotus on komission *lopullinen kannanotto* kyseisen tukijärjestelmän soveltuvuuteen ja tuottaa *vastaavat sitovat oikeusvaikutukset kuin päätös*. Tämän ratkaisuehdotuksen 17 kohdassa esitetyn unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella tällainen toimi siis riittää estämään sen kanssa ristiriitaisten SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan mukaisten päätösten teon.

22. Kun tämä on todettu, on määriteltävä yhtäältä komission vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen 196 kohtaan sisältyvän aiheellisia toimenpiteitä koskevan ehdotuksen yhteydessä omaksuman maatalousmaan hankkimista koskevien tukien soveltuvuutta koskevan kannanoton ulottuvuus sekä toisaalta niiden velvollisuuksien ulottuvuus, joihin Liettua sitoutui hyväksyessään kyseisen ehdotuksen. Sen ratkaiseminen, oliko neuvosto toimivaltainen tekemään riidanalaisen päätöksen, riippuu nimittäin näiden kahden tarkastelun lopputuloksesta.

3. Vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen 196 kohtaan sisältyneiden aiheellisten toimenpiteiden ja Liettuan hyväksynnän ulottuvuus

23. Olen huomauttanut asiassa C-117/10 tänään antamani ratkaisuehdotuksen 74 kohdassa, että vaikka vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivoissa omaksutaan kanta, jonka mukaan maatalousmaan hankkimiseksi tehtyihin sijoituksiin myönnettävät tuet eivät lähtökohtaisesti ole asetuksen N:o 1857/2006 4 artiklan 8 kohdan mukaisia, tällaista kannanottoa ei voida kuitenkaan sellaisenaan pitää lopullisena, koska silloin, kun kyseessä ovat käyttöön otettavat yksittäiset tuet tai tukijärjestelmät, komissio on kyseisten suuntaviivojen 183 kohdan perusteella kuitenkin velvollinen toteamaan ja julistamaan tämän soveltumattomuuden SEUT 108 artiklan mukaisessa valvontamenettelyssä. Tästä syystä olen hylännyt tämän oikeudenkäynnin kohteena olevan kanteen yhteydessä toistetun komission väitteen, jonka mukaan vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivoissa ”julistetaan” 31.12.2007 alkaen 31.12.2013 saakka sisämarkkinoille soveltumattomiksi kaikki – ja siten myös ne, joita ei ole vielä otettu

käyttöön – sen vastaiset maatalousmaan hankintaa koskevat investointituet. Kuten neuvosto ja Liettuan hallitus ovat mielestäni perustellusti huomauttaneet, tämän näkemyksen noudattaminen merkitsisi näet sitä, että komissiolle annettaisiin SEUT 108 artiklassa määrätystä menettelystä poikkeavaa sääntelytoimivaltaa.

24. Tässä yhteydessä olen katsonut vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen 196 kohdassa esitetyn aiheellisia toimenpiteitä koskevan ehdotuksen ja asianomaisen jäsenvaltion antaman sitoumuksen yhteisvaikutuksen perusteella edellä mainitussa ratkaisuehdotuksessa, että komission kannanotto kyseisessä jäsenvaltiossa voimassa olevasta maatalousmaan hankkimiseksi myönnettäviä tukia koskevasta järjestelmästä on lopullinen ja että se estää sen, että neuvosto olisi toimivaltainen EY 88 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan nojalla (ks. 75 ja 76 kohta).

25. Tässä tapauksessa olosuhteet ovat kuitenkin erilaiset, eikä sama päätelmä ole mahdollinen. Vaikka Liettua on näet ilmoittanut kirjeitse hyväksyvänsä ”ehdoitta”[13] komission vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen 196 kohdassa ehdottamat toimenpiteet ja ottanut näin ollen vastatakseen samalla tavoin kuin muut hyväksymisensä ilmoittaneet jäsenvaltiot velvollisuudesta muuttaa omaa maatalousmaan hankintaa koskevaa tukijärjestelmäänsä 31.12.2009 mennessä, kyseisten järjestelmien soveltaminen päättyi kuitenkin samana päivänä. Tästä seuraa, että Liettuan ei pitänyt konkreettisesti tehdä mitään muutoksia ja että sen velvollisuus lakkasi tosiasiallisesti samalla hetkellä, jona tämän velvollisuuden noudattamatta jättäminen olisi alkanut.

26. Tällaisissa olosuhteissa riidanalaisella päätöksellä ei ole hyväksytty SEUT 108 artiklan 1 kohdan perusteella tehdyn sopimuksen rikkomista, eikä se ole ristiriidassa komission lopullisen kannanoton kanssa, koska kuten olen edellä korostanut, tällainen kannanotto on voimassa vain vuosien 2007–2013 suuntaviivojen 196 kohdassa mainittujen järjestelmien osalta eli Liettuan tapauksessa sellaisten järjestelmien osalta, joita oli tarkoitus soveltaa vain 31.12.2009 saakka.

27. Toisenlainen päätelmä voitaisiin mahdollisesti tehdä vain, jos todettaisiin, että Liettua hyväksyi vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivat kokonaisuudessaan ja sitoutui pidättäytymään ottamasta käyttöön näiden suuntaviivojen vastaisia tukijärjestelmiä maatalousmaan hankkimiseksi koko ajanjakson 31.12.2009–31.12.2013 ajaksi. Toisaalta tällainen toteamus, joka sisältyy komission kirjelmän joihinkin kohtiin, olisi kuitenkin ristiriidassa Liettuan komissiolle ilmoittaman hyväksynnän ulottuvuuden kanssa, sillä kuten virallisessa lehdessä 15.3.2008 julkaistusta ilmoituksesta ilmenee, se koski vain näiden suuntaviivojen 196 kohtaan sisältyneitä aiheellisia toimenpiteitä. Toisaalta tällä hyväksyttäisiin tosiasiallisesti SEUT 108 artiklan 1 kohdan mukaisen ja asetuksen N:o 659/1999 18 ja 19 artiklassa säännellyn mekanismin soveltaminen sen soveltamisalan ulkopuolella, jota varten se on otettu käyttöön, eli voimassa olevien tukijärjestelmien jatkuvaan seurantaan.

28. Lopuksi on todettava, että vaikka on kiistatonta, että vuosien 2007–2013 suuntaviivoihin sisältyy komission kannanotto, jonka mukaan maatalousmaan hankintaan myönnettävät investointituet ovat sisämarkkinoille soveltumattomia, jos ne eivät ole asetuksessa N:o 1857/2006 säädettyjen edellytysten mukaisia, kuten komissio perustellusti esittää, ei voitaisi kuitenkaan katsoa, että tällainen kanta voisi estää neuvoston SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmanteen alakohtaan perustuvan toimivallan, muuttamatta tämän ratkaisuehdotuksen 17 kohdassa mainittua oikeuskäytäntöä, jonka perusteella ainoastaan lopullisella kannanotolla voi olla tällainen vaikutus. Vaikka ratkaisu, jota ehdotan unionin tuomioistuimelle tässä tapauksessa, saattaa vaikuttaa liian formalistiselta, se näyttää siten olevan ainoa ratkaisu, joka vastaa tulkintaa, jonka unionin tuomioistuin on esittänyt tässä oikeuskäytännössä komissiolle ja neuvostolle SEUT 108 artiklassa annetun toimivallan jakoa koskevista perusteista.

13 — Ks. tiedonanto, joka julkaistiin 15.3.2008 ilmestyneessä Euroopan unionin virallisessa lehdessä C 70, 15.3.2008.

4. Päätelmät neuvoston toimivallasta tehdä riidanalainen päätös

29. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin hylkää komission ensimmäisen kanneperusteen, joka koskee neuvoston toimivallan puuttumista.

B *Toinen kanneperuste, joka koskee harkintavallan väärinkäyttöä, ja kolmas kanneperuste, joka koskee vilpittömän yhteistyön velvoitteen rikkomista*

30. Toisessa kanneperusteessaan komissio väittää, että kun neuvosto hyväksyi tukitoimenpiteet, jotka todettiin vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen 196 kohdassa sisämarkkinoille soveltumattomiksi, se käytti sille SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa annettua toimivaltaa muihin kuin perustamissopimuksessa määrättyihin tarkoituksiin. Komission mukaan kyseinen määräys antaa nimittäin neuvostolle valtuuden todeta poikkeustapauksissa sisämarkkinoille soveltuvaksi tuen, johon komissio ei voisi myöntää lupaa, mutta se ei anna kyseiselle toimielimelle valtuuksia vesittää arviota, jonka komissio on tuen soveltuvuudesta sisämarkkinoille esittänyt toimella, jolla on pakottava vaikutus.

31. Yhdyn tässä yhteydessä tutkittavan kanneperusteen taustalla olevaan lähtökohtaan eli siihen, että vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen 196 kohta yhdessä sen kanssa, että Liettua hyväksyi siinä esitetyt aiheelliset toimenpiteet, on komission lopullinen ja sitova kannanotto sellaisten toimenpiteiden soveltuvuudesta sisämarkkinoille, jotka ovat olennaisilta osin samoja kuin riidanalaisen päätöksen kohteena olevat. Tähän tapaukseen liittyvistä olosuhteista ilmenee kuitenkin, etteivät kyseisen kannanoton, joka koski järjestelmää, joka – samoin kuin Liettuan hyväksymä velvollisuus muuttaa sitä – lakkasi 31.12.2009, vaikutukset voineet ulottua kyseistä ajankohtaa pidemmälle.

32. Näin ollen katson, että myös harkintavallan väärinkäyttöä koskeva toinen kanneperuste on hylättävä.

33. Kolmannessa kanneperusteessaan komissio katsoo, että neuvosto on riidanalaisen päätöksen tehdessään vapauttanut Liettuan yhteistyövelvollisuudesta, joka sille SEUT 108 artiklan 1 kohdassa määrätyn voimassa olevien tukijärjestelmien jatkuvan seurannan yhteydessä kuuluu, ja sitoumuksesta, jonka se oli tehnyt hyväksyessään komission suosittelemat aiheelliset toimenpiteet. Näin toimiessaan neuvosto rikkoi komission mukaan perustamissopimuksella luotua toimielinten välistä tasapainoa puuttumalla perustamissopimuksella komissiolle annettuun toimivaltaan.

34. Myös tämä kanneperuste on mielestäni hylättävä. Se perustuu näet siihen lähtökohtaan, että riidanalaisella päätöksellä olisi puututtu Liettuan komissiolle antamaan sitoumukseen muuttaa voimassa ollutta maa-alueiden hankintaa tukevaa järjestelmää, jotta niistä tulisi vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen mukaisia. Koska tällainen velvollisuus päättyi 31.12.2009, jolloin tämä järjestelmä lakkasi olemasta voimassa, tällaista komission arvostelemaa velvollisuuteen puuttumista ei ole kaikista muista seikoista riippumatta näytetty toteen.

C *Neljäs kanneperuste, joka koskee poikkeuksellisten olosuhteiden olemassaoloa koskevaa ilmeistä arviointivirhettä sekä perustamissopimuksen rikkomista ja unionin oikeuden yleisten periaatteiden loukkaamista*

35. Komissio esittää neljännen kanneperusteensa yhteydessä lähinnä kaksi väitettä, jotka tutkin seuraavassa erikseen. Se vetoaa ensinnäkin siihen, että riidanalaista päätöstä rasittaa ilmeinen arviointivirhe, koska olosuhteet, joihin siinä vedotaan tukitoimenpiteiden hyväksymisen perustelemiseksi, eivät ole luonteeltaan poikkeuksellisia. Se väittää toiseksi, että nämä toimenpiteet ovat tavoiteltuihin päämääriin nähden suhteettomia erityisesti myönnetyn hyväksymisen keston vuoksi.

36. SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitettujen ”poikkeuksellisten olosuhteiden” käsitteestä yleisesti, neuvostolle kyseisessä artiklassa annetun toimivallan käyttöön liittyvän harkintavallan luonteesta ja ulottuvuudesta sekä unionin tuomioistuimen sen nojalla tehtyihin päätöksiin kohdistaman valvonnan rajoista viittaan asiassa C-117/10 tänään antamani ratkaisuehdotuksen 86 ja 87 kohtaan.

1. Ensimmäinen väite, joka koskee SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitettujen poikkeuksellisten olosuhteiden olemassaoloa koskevaa ilmeistä arviointivirhettä

37. Komissio väittää ensinnäkin, että riidanalaisessa päätöksessä pidetään virheellisesti poikkeuksellisina olosuhteina tiettyjä *Liettuan maatalousalan rakenteellisia ongelmia*. Se viittaa erityisesti kyseisen päätöksen johdanto-osan toiseen perustelukappaleeseen, jossa neuvosto toteaa, että ”riittämättömien maataloustulojen vuoksi Liettuan maatilojen epäedullista kokorakennetta on vaikea parantaa”, ja tarkentaa, että ”vuonna 2009 maatiloista 52,5 prosenttia oli kooltaan enintään viisi hehtaaria”. Lisäksi komissio katsoo, että neuvosto esitti virheellisesti poikkeuksellisena olosuhteena ”*markkinaolosuhteiden kehityksen*” ja erityisesti riidanalaisen päätöksen johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa mainitun maataloustuotteiden tuottajahintojen alenemisen vuonna 2009. Riidanalaisen päätöksen johdanto-osan neljännessä perustelukappaleessa mainituista tekijöistä eli viljelijöiden oman pääoman puutteesta ja luottolaitosten vuoden 2008 lopussa ja vuonna 2009 maatalousmaan hankkimiseen myönnettävistä lainoista perimistä korkeista koroista komissio lopuksi huomauttaa, että ensin mainittu seikka on luonteeltaan rakenteellinen ja toinen on seurausta talouskriisistä, joten se on yhteydessä päätöksen johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa tarkoitettuun yleiseen tilanteeseen.

38. Tästä huomautan ensinnäkin, että komissio toteaa mielestäni perustellusti, että riidanalaisen päätöksen johdanto-osan toisessa perustelukappaleessa mainitut seikat, eli maatilojen pieni koko ja maataloustulojen alhainen taso, eivät *sellaisenaan* ole SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitettuja poikkeuksellisia olosuhteita, koska ne ovat luonteeltaan rakenteellisia – mitä neuvosto tai Liettua ei kumpikaan ole kiistänyt – eivätkä siis suhdanteisiin liittyviä seikkoja.

39. Toisin kuin kantajana oleva toimielin väittää, riidanalaisessa päätöksessä kyseisiä seikkoja ei kuitenkaan ole esitetty poikkeuksellisina olosuhteina vaan nimenomaan seikkoina, jotka ovat tyypillisiä Liettuan maatalouden rakenteelle; niihin viittaamalla pyritään lähinnä arvioimaan taantuman taloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia, jotka ovat tärkein riidanalaisen päätöksen johdanto-osan kolmannessa ja neljännessä perustelukappaleessa esitetty hyväksyttyjä toimenpiteitä puoltava peruste. Sama koskee viljelijöiden oman pääoman puutetta, jonka komissio näyttöä esittämättä väittää olevan luonteeltaan rakenteellinen.

40. Edellä mainitusta asiassa komissio vastaan neuvosto 29.2.1996 annetusta tuomiosta käy toisaalta selvästi ilmi, että kun neuvosto käyttää SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan mukaista toimivaltaansa, se saa käyttää perusteena tietyn talouden alan rakenteellisten ongelmien *jatkumista* tai *pahenemista* arvioidessaan epäedullisen suhdanteen vaikutuksia kyseiseen alaan.[14]

41. Komission väitteestä, jonka mukaan ansiotason aleneminen ja maataloustuotteiden tuottajahintojen lasku vuonna 2009 sekä syksyllä 2008 alkanut ja koko vuoden 2009 jatkunut talouskriisi ovat koskeneet kaikkia jäsenvaltioita, totean, että oikeuskäytännön mukaan se, että tietty tilanne voi koskea samanaikaisesti useita jäsenvaltioita tai mahdollisesti useita eri talouden aloja, ei sulje pois sitä, että kyse voi kuitenkin olla SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan soveltamisen kannalta merkityksellisestä olosuhteesta,[15] kun otetaan huomioon myös ne erityiset seuraukset, joita se on

14 — Asia C-122/94 (Kok., s. I-881, tuomion 21 kohta).

15 — Vastaava komission väite hylättiin em. asiassa komissio v. neuvosto 29.2.1996 annetun tuomion 22 kohdassa.

voinut aiheuttaa tietyssä jäsenvaltiossa. Tältä osin komissio itsekin korostaa kirjelmissään, että talouskriisi on koetellut raskaasti Liettuaa, mikä – kuten edellä on todettu – on ollut neuvoston tärkein peruste riidanalaiselle päätökselle. Komissio ei sitä paitsi sulje pois sitä, että yleisen talouskriisin voidaan teoriassa katsoa olevan poikkeuksellinen olosuhde.

42. Edellä esitetyn perusteella katson, ettei komissio ole osoittanut, että neuvosto olisi tehnyt ilmeisen arviointivirheen, joka koskee sellaisten olosuhteiden olemassaoloa, joiden perusteella neuvosto saattoi tehdä SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan mukaisen päätöksen.

2. Riidanalaisella päätöksellä hyväksyttyjen toimenpiteiden epäasianmukaisuus ja suhteettomuus

43. Komissio väittää ensinnäkin, ettei maanhankintaa koskevilla tukijärjestelmillä voida ratkaista eikä helpottaa sellaisia rakenteellisia ongelmia kuin maatilojen pieni koko. Neuvoston hyväksymien tukien kaltaiset tuet lisäävät sen mukaan maatalousmaan kysyntää ja johtavat maatalousmaan omistusrakenteen kehityksen sijasta sellaisen maan hintojen nousuun, jolloin tuet hyödyttäisivät viime kädessä enemmän myyjiä kuin ostajia. Komissio toteaa Eurostatin keräämien tietojen perusteella, joita se on unionin tuomioistuimen pyynnöstä täydentänyt Liettuan tilastokeskuksen tiedoilla, että vaikka Liettuassa on vuodesta 2003 lähtien ollut maatalousmaan hankintaa koskeva tukijärjestelmä, maatilojen keskikoko on vuosien kuluessa kasvanut vain marginaalisesti. Vastauskirjelmässään komissio täsmentää, ettei vuosina 2006 ja 2007 todettu kasvu voi olla seurausta tukien myöntämisestä, koska Liettua ei kyseisinä vuosina ole ilmoittanut komissiolle tällaista kustannuserää; Liettuan hallitus, jolta unionin tuomioistuin on kysymyksellään pyytänyt kannanottoa, ei ole kiistänyt tätä väitettä. Vastauksessaan unionin tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen Liettua on todennut, että Eurostatin tiedot koskevat lähinnä kansallistamisen kohteena olleiden maiden palauttamista entisille omistajilleen, kun taas valtiolle kuuluvien maiden yksityistämistä – johon kyseistä tukea oli tarkoitus myöntää – koskevien tilastojen tarkastelu osoittaa sen mukaan, että viljelylohkojen keskikoko on kasvanut huomattavasti vuosien 2005 ja 2009 välisenä aikana.

44. Komission ja Liettuan esittämien tilastotietojen tulkinnasta riippumatta katson, että vaikka kyseisistä tiedoista ilmenisikin, että Liettuan maatilojen keskikoko on vuosien kuluessa kasvanut vain hieman, se ei pelkästään riittäisi osoittamaan, että neuvosto on *ilmeisellä* tavalla ylittänyt arviointivaltansa rajat katsoessaan, että riidanalaisella päätöksellä hyväksytyt toimenpiteet sopivat kyseisen päätöksen johdanto-osan kymmenennessä perustelukappaleessa mainittujen päämäärien tavoittelemiseen; tilarakenteen ja viljelyn tehokkuuden parantamisen lisäksi näihin päämääriin sisältyy myös kyseisessä jäsenvaltiossa meneillään olevan maareformin päätökseen saattaminen. Katson myös, että väite, jonka mukaan maatalousmaan hankintaa koskevan investointitukijärjestelmän soveltaminen ei ole mahdollistanut Liettuassa maatalousmaan hankintaa koskevien lainojen rakenteellisesti korkean korkotason madaltamista, ei ilman näyttöä pelkästään riitä osoittamaan, että kyseinen järjestelmä on ilmeisen sopimaton, kun päämääränä on parantaa viljelijöiden mahdollisuuksia ottaa kyseisiä lainoja. Komission väitteeseen, jonka tueksi ei myöskään ole esitetty näyttöä ja jonka mukaan maatalousmaan hankintaa koskeva investointituki ainoastaan nostaa tällaisen maan hintaa, huomautan, että hyväksytyn tukijärjestelmän kohteena on yksinomaan valtiolle kuuluvien maa-alueiden luovuttaminen ja että tämän seikan pitäisi hillitä keinottelua.

45. Komissio korostaa toiseksi, että se antoi kriisin seurausten hoitamiseksi vuonna 2009 erityisen tiedonannon eli komission tiedonannon tilapäisistä yhteisön puitteista valtiontukitoimenpiteille rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi tämänhetkisessä finanssi- ja talouskriisissä[16] (jäljempänä tilapäiset puitteet), ja näiden puitteiden,[17] sellaisina kuin ne ovat myöhemmin muutettuina, perusteella hyväksyttiin erilaisia muotoja, joilla jäsenvaltiot saivat antaa tukea maatiloille ja joihin kuului enintään

16 — EUVL C 83, s. 1.

17 — Komission tiedonanto – Valtiontukitoimenpiteitä rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi tämänhetkisessä finanssi- ja talouskriisissä koskevien tilapäisten yhteisön puitteiden muuttamisesta (EUVL 2009, C 261, s. 2).

15 000 euron suuruinen tilapäinen tuki vuoden 2010 loppuun asti. Komissio katsoo, että koska neuvosto ei ollut ottanut huomioon kyseistä tukea, joka on nimenomaisesti suunnattu samojen talouskriisiin liittyvien ongelmien korjaamiseen, ja koska erityisesti se ei selvittänyt, olisiko kyseiset ongelmat voitu korjata kyseisellä tuella, se on loukannut suhteellisuusperiaatetta. Komissio katsoo lisäksi, että neuvoston olisi pitänyt ottaa huomioon muut tukivälineet, kuten asetus N:o 1535/2007, [18] joita Liettua olisi mahdollisesti voinut käyttää viljelijöiden riidanalaisessa päätöksessä mainittujen ongelmien korjaamiseen.

46. Komission perustelut edellyttävät sen arvioimista, onko – ja jos on niin missä määrin – neuvosto velvollinen ottamaan huomioon toimenpiteet, joita on jo toteutettu unionin tasolla niiden tilanteiden korjaamiseksi, joihin pyynnön esittänyt jäsenvaltio vetoaa poikkeuksellisina olosuhteina. Viittaan tässä yhteydessä asiassa C-117/10 tänään antamani ratkaisuehdotuksen 96 kohdassa esittämiini seikkoihin ja katson, että neuvostolla on ainakin velvollisuus ottaa huomioon voimassa olevat toimenpiteet, jotka on *nimenomaisesti* suunnattu korjaamaan tilanteet, joilla kyseessä olevien tukien myöntämistä voidaan perustella, kun se suorittaa SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitetun arvioinnin, [19] ilman että tämä tarkoittaisi sitä, että neuvosto olisi velvollinen tutkimaan tai ilmoittamaan päätöksessään kaikki oikeussäännöt, joissa säännellään kyseistä alaa.

47. Nyt käsiteltävässä asiassa riidanalaisesta päätöksestä ei käy ilmi, että neuvosto olisi tarkastellut sitä, oliko Liettua käyttänyt tilapäisissä puitteissa tarjottuja mahdollisuuksia ja millaisia vaikutuksia mahdollisilla näin toteutetuilla toimenpiteillä oli ollut. [20] Totean kuitenkin, että määrältään rajattu suora tuki, johon komissio viittaa, oli kylläkin tarkoitettu lieventämään kriisin taloudellisia vaikutuksia, mutta sitä ei nimenomaisesti ollut tarkoitettu kannustamaan maatilojen rakenteen parantamiseen tai kyseisessä jäsenvaltiossa käynnissä olleen maareformin loppuun saattamiseen tarkoitettuja investointeja; lisäksi sitä voitiin myöntää ainoastaan 31.12.2010 asti, kuten Liettuakin on korostanut neuvostolle 12.11.2009 ja 4.12.2009 lähettämissään kirjeissä. Näissä olosuhteissa neuvosto on mielestäni aivan oikein voinut katsoa, että tarkemmin kohdennetulla ja ajalliselta ulottuvuudeltaan laajemmalla toimenpiteellä – mahdollisesti yhdessä muiden välineiden kanssa – voitaisiin sekä tavoitella talouskriisin seurausten, erityisesti maanviljelijöillä olevien luotonsaannin vaikeuksien, lieventämistä koskevaa päämäärää että vastata paremmin Liettuan maatalouselinkeinon rakenteellisiin ongelmiin. Mielestäni ei sen sijaan vaikuta siltä, että neuvosto olisi komission väittämällä tavalla velvollinen ottamaan huomioon asetuksen N:o 1535/2007, [21] koska kyseessä on väline, jota ei nimenomaisesti ole tarkoitettu päätöksessä mainittujen päämäärien tavoitteluun. Riidanalaisessa päätöksessä hyväksytyn järjestelmän tavoitteena on joka tapauksessa kannustaa investoimaan maatalousmaan hankintaan, joten se toimii eri tasolla kuin edellä mainittu asetus.

48. Kolmanneksi komissio huomauttaa ristiriidasta, joka vallitsee niiden rakenteellisten ongelmien, jotka hyväksytyillä toimenpiteillä on tarkoitus ratkaista, ja kyseisten toimenpiteiden perustelujen välillä. Tältä osin olen jo aiemmin todennut, että talous- ja rahoituskriisin vaikutukset Liettuan maatalousalaan ovat riidanalaisessa päätöksessä tärkein syy siihen, että nyt tarkasteltavat toimenpiteet on todettu sisämarkkinoille soveltuviksi. Ensi näkemältä komissio on siis oikeassa todetessaan ristiriidan kyseisen perustelun ja neuvoston riidanalaisen päätöksen johdanto-osan kymmenennessä perustelukappaleessa tekemän johtopäätöksen välillä; johtopäätöksessään neuvosto toteaa, että ”kyseessä ovat poikkeukselliset olosuhteet, joiden vuoksi tällaisen tuen voidaan poikkeuksellisesti ja siinä määrin kuin se on maareformin päätökseen saattamiseksi, tilarakenteen ja viljelyn tehokkuuden parantamiseksi Liettuassa ehdottoman välttämätöntä, katsoa soveltuvan sisämarkkinoille”. Jos riidanalaista päätöstä kuitenkin luetaan vertaamalla sitä Liettuan esittämään pyyntöön (sellaisena kuin se ilmenee etenkin

18 — Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maataloustuotteiden tuotannon alalla 20.12.2007 annettu komission asetus (EY) N:o 1535/2007 (EUVL L 337, s. 35).

19 — Ks. vastaavasti julkisasiamies Cosmasin ratkaisuehdotus em. asiassa C-122/94, erityisesti 85 kohta.

20 — Totean kuitenkin, että Liettuan viranomaiset esittivät sekä 12.11.2009 että 4.12.2009 päivätyssä kirjeessään neuvostolle syitä, joiden vuoksi tilapäiset puitteet eivät niiden mielestä riittäneet ratkaisemaan talous- ja rahoituskriisin aiheuttamia vaikeuksia.

21 — Mainittu edellä alaviitteessä 18.

neuvostolle lähetetystä, 12.11.2009 päivätystä kirjeestä), on selvää, että kyseisillä toimenpiteillä on haluttu ensisijaisesti mahdollistaa maareformin loppuun saattaminen kyseisessä jäsenvaltiossa; kuten Liettuan hallitus väliintulokirjelmässään selittää, maareformi olisi muuten pysähtynyt tai ainakin hidastunut niiden poikkeuksellisten ja ennakoimattomien kielteisten vaikutusten vuoksi, joita kriisi Liettuan maataloudessa aiheutti sekä maatalousalan rakenteellisten ongelmien pahenemisena että viljelijöiden luotonsaannin vaikeutumisena maatalousmaan hankintaa varten. Tästä näkökulmasta tulkittuna riidanalaiseen päätökseen ei sisälly komission väittämää epäjohdonmukaisuutta.

49. Lopuksi komissio väittää, että hyväksyttyjen toimenpiteiden ajallinen ulottuvuus sekä niiden vaikutusten pitkäaikaisuus (kun kyseessä on pitkäaikaisten lainojen rahoittaminen) tekevät jo sellaisenaan tällaisista toimenpiteistä suhteettomia.

50. Mielestäni neuvoston SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan mukaisen toimivallan poikkeuksellisuudesta seuraa, että kyseisen määräyksen nojalla myönnetyn poikkeuksen on oltava ajallisesti rajattu ja se on myönnettävä ainoastaan niin pitkäksi ajaksi kuin päätöksen perusteluissa mainittujen olosuhteiden korjaamiseksi on tarpeen.[22] Tämä merkitsee sitä, että jos SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan perusteella annetun päätöksen kohteena on tukijärjestelmä, jota on tarkoitus soveltaa suhteellisen pitkään, kuten nyt tarkasteltavassa tapauksessa, neuvosto on mielestäni velvollinen ilmoittamaan ne syyt, joiden vuoksi se katsoo tämän olevan tarpeen niiden olosuhteiden perusteella, joihin tuen soveltuvuutta sisämarkkinoille koskevan väitteen tueksi on vedottu. Vaikka nyt käsiteltävässä asiassa riidanalaisessa päätöksessä annetaan vain niukasti tietoa syistä, joiden perusteella on katsottu välttämättömäksi hyväksyä kyseinen järjestelmä neljän vuoden ajaksi, nämä syyt ovat pääteltävissä asiayhteydestä, johon kyseinen päätös liittyy, sekä päätöksellä hyväksyttyjen toimenpiteiden, ongelmien, joita niillä pyritään ratkaisemaan, ja niillä tavoiteltujen päämäärien luonteesta. Liettua on sitä paitsi käsitellyt kysymystä hyväksyttävien toimenpiteiden kestosta 12.11.2009 ja 4.12.2009 päivätyissä kirjeissään, joissa se viittasi lähinnä maiden yksityistämisprosessin hidastumiseen rahoituskriisin seurauksena ja siihen, että sitä oli mahdotonta saattaa päätökseen lyhyellä aikavälillä, ainakaan 31.12.2010 mennessä, jolloin tilapäisten puitteiden soveltaminen päättyi. Kun otetaan huomioon riidanalaiseen päätökseen sisältyvä viittaus kyseiseen pyyntöön, voidaan katsoa, että neuvosto on implisiittisesti hyväksynyt Liettuan esittämät perustelut. Neuvosto on myös tarkentanut ja laajentanut kyseisiä perusteluja kirjelmissään unionin tuomioistuimelle.

51. Komission väitteestä totean, että se perustuu lähinnä toteamukseen, että riidanalaisessa päätöksessä myönnetyn poikkeuksen kesto on sama kuin vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen soveltamisaika; kantajana olevan komission mielestä tämä paljastaa, että neuvoston ratkaisussa on kyse enemmän halusta estää kyseisten suuntaviivojen soveltaminen kuin halusta rajoittaa poikkeus siihen toimenpiteeseen, joka on ehdottomasti tarpeen todetun epätasapainon korjaamiseksi. Vaikka kyseinen ajallinen yhteneväisyys pitää paikkansa, katson, että kun otetaan huomioon ne pitkän aikavälin päämäärät, joita päätöksellä tavoitellaan, sekä talous- ja rahoituskriisin seurausten vaikutukset, joihin päätöksessä vedotaan poikkeuksellisina olosuhteina ja jotka myös todennäköisesti ulottuvat pitkälle ajalle, komissio ei ole onnistunut osoittamaan, että neuvosto hyväksyessään kyseisen järjestelmän 1.1.2010 ja 31.12.2013 väliseksi ajaksi olisi ilmeisellä tavalla ylittänyt harkintavaltansa rajat käyttäessään sille SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa annettua toimivaltaa.

52. Edellä esitettyjen syiden perusteella katson, että myös neljäs kanneperuste on hylättävä.

V Ratkaisuehdotus

53. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin

22 — Ks. vastaavasti em. asia C-122/94, tuomion 25 kohta.

— hylkää kanteen

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja

— toteaa, että väliintulijoina olevat jäsenvaltiot vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.